

СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378.09.+057

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІСТІВ У НІМЕЧЧИНІ

Бичок А.В., к. пед. н.,
доцент кафедри німецької мови

*Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
імені Б.Д. Гаврилишина*

Тернопільського національного економічного університету

Аналіз наукової та фахової літератури й узагальнення досвіду використання інтегративних технологій навчання дає змогу зробити висновки про те, що комплексне їх використання в системі вищої освіти є важливим критерієм оцінки ефективності професійної комунікативної навчальної діяльності студентів, а викладач має можливість реалізувати головну ціль у навчанні студентів – забезпечення формування професійних та особистих компетентностей студентів економічного профілю.

Ключові слова: *інтерактивні технології, проблемне навчання, професійна підготовка, Інтернет, уміння, навички, гра.*

Анализ научной и профессиональной литературы и обобщение опыта использования интегративных технологий обучения позволяет сделать выводы о том, что комплексное их использование в системе высшего образования является важным критерием оценки эффективности профессиональной коммуникативной учебной деятельности студентов, а преподаватель имеет возможность реализовать главную цель в обучении студентов – обеспечение формирования профессиональных и личных компетенций студентов экономического профиля.

Ключевые слова: *интерактивные технологии, проблемное обучение, профессиональная подготовка, Интернет, умение, навыки, игра.*

Bytschok A.V. INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF ECONOMISTS IN GERMANY

Analysis of the scientific and professional literature and summarizing the experience of the use of integrative learning technologies allows to make a conclusion that integrated their use in the system of higher education is an important criterion for evaluating the effectiveness of professional communicative learning activities of students, and the teacher has the opportunity to realize the main objective in education of students – ensuring formation of professional and personal competence of students of economic profile.

Key words: *interactive technology, problem-based learning, training, online, skill, skills, game.*

Постановка проблеми. Актуальним завданням соціально-економічного розвитку Німеччини другої половини ХІХ – початку ХХ ст. був перехід на інноваційний шлях розвитку. Головним ресурсом підвищення ефективності й конкурентоспроможності економіки є інтелектуальний ресурс. Для здійснення інноваційної діяльності в тогочасній Німеччині потрібні були фахівці, які володіють новітніми методами, формами управління і засобами. У центрі уваги – інтелектуальна економіка, яка вимагає формування моделі інноваційної освіти та її запровадження. У тогочасному суспільстві проблема інноваційних пошуків в освітньому процесі набула особливої актуальності.

Досвід багатолітньої викладацької практики та вивчення наукових робіт та трактатів із проблеми професійної підготовки економістів у навчальних закладах німець-

комовних країн підтверджують, що головним етапом підготовки фахівця є період його навчання у вищому навчальному закладі. Саме тут майбутній спеціаліст отримує необхідні знання, уміння та навички для професійної діяльності. Підготовка такого фахівця містить систему професійних знань, удосконалених умінь та набутих навиків, сформованість особистих і професійних комунікативних рис, які є необхідними для здійснення ефективної професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему застосування інтерактивних методів навчання досліджували багато зарубіжних та вітчизняних науковців: Р. Арнольд, О. Бадер, Г. Крал (Th. Kral), Дж. Джобсон (J. Jobson), О. С. Кравчик, Т. Алексич, О. Марига, О. Пометун, О. Ко-гут та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає в розгляді та аналізі можливостей використання інтерактивних технологій у професійній підготовці економістів у вищих навчальних закладах у німецькомовних країнах.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивні методи навчання, які ґрунтуються на взаємодії студентів, їх співпраці та кооперації, дають змогу задіяти в навчальному процесі не лише свідомість студентів, але й їх почуття, емоції, вольові якості, тобто залучити до процесу навчання «цілісну людину (студента)» [3].

На відміну від традиційних методів, які використовуються у вищих навчальних закладах, застосування інтерактивних методів дає можливість ефективно вирішувати питання професійної підготовки економістів та створювати атмосферу співробітництва в підготовці та презентації навчальних проектів; сприяти розвитку асоціативної та громадянської компетентності студентів під час навчальних дискусій; формувати власні переконання та цінності, беручи активну участь у різних дискусіях.

У суспільстві починають виникати глобальні освітні тенденції, які характеризуються такими ознаками: неперервність навчання та його масовість, орієнтація процесу навчання на особистість студента, розвиток креативності та вдосконалення умінь щодо використання нововведень. Суспільство того часу диктувало вимоги до всіх форм освіти.

У центрі інноваційної вищої освіти є проблема якості освіти, яка стосується не тільки фахівців певної галузі, але й держави загалом [4]. Якість освіти сприяє забезпеченню формування соціально-активної та професійної особистості, яка самостійно здатна вступати в активний діалог із представниками інших галузей. Тому традиційні інформативно-рецептивні та репродуктивні методи на даний час втрачають свою ефективність. На практиці доведено, що під час їх використання багато часу витрачено даремно.

Вивчивши позитивний досвід Німеччини, потрібно відзначити, що ефективний викладач – це людина, яка володіє важливою інформацією, вміє передати її іншим, є консультантом, радником та учасником комунікативного процесу. Все це привчає студента до самостійного мислення, активної участі у процесі навчання, сприяє продукуванні власних ідей.

Підготовка фахівця економічного профілю в умовах інноваційної моделі стає все складнішою. Сучасні педагоги повинні володіти новими навчальними технологіями,

щоб забезпечити активне залучення студентів у навчальну, науково-дослідницьку, самостійну та індивідуальну роботу. Викладання фахових дисциплін вимагає від педагога організації навчальної діяльності, результатом якої є високий рівень знань, умінь, навичок.

У навчальному процесі ефективним є використання системи методів проблемного навчання. Проблемне навчання – це продуктивний метод, який вимагає від студента умінь застосувати фахові умінь і навички, використовувати креативні підходи, професійну майстерність, розв'язуючи проблемну ситуацію. Проблемний підхід дає змогу збільшити обсяг засвоєння фахових знань із дисциплін навчального процесу.

Використання нового навчального матеріалу з фахових дисциплін сприяє класифікації, систематизації, узагальненню студентами фактів, суджень. Застосування інтерактивних методів, ділових, рольових ігор сприяє формуванню ефективних прийомів взаємодії з партнерами по бізнесу.

Запровадження в навчальний процес форм та методів проблемного навчання сприяє ефективній інтеграції науково-дослідницького та навчального процесу в професійній підготовці студентів. Науково-дослідна робота – це сильний каталізатор для інтелектуального потенціалу студентів. Вона дає змогу підвищити їх пізнавальну самостійність. В основі навчального процесу – формування груп, які здійснюють дослідження з фахових дисциплін. Викладач повинен правильно оцінювати компетентності студентів із досліджуваної проблеми, розробити план його роботи, попередивши виникнення можливих помилок. Важливо використати тут підхід диференційованого навчання. Використання технологій проблемного навчання забезпечує в студентів розвиток умінь і навичок вирішення проблемних ситуацій.

Інтерактивні технології використовують на занятті в такій послідовності: індивідуальний режим (здебільшого самостійна та індивідуальна робота студента), парний режим (студент – студент, викладач – студент), малогруповий режим (робота студентів один з одним, не більше 4-5 осіб), макрогруповий режим (співпраця студентів у великих групах по 10-15 осіб) [2].

У час, коли розв'язувалися ці проблеми, не було Інтернету, цифрового проектора та інтерактивної дошки. Нині інформаційна система Інтернет пропонує своїм користувачам розмаїття інформаційних ресурсів. Вони включають у себе електронну пошту, можливість публікації власної інформації, доступ до довідників і каталогів, пошукових

систем, розмови в мережі. Віртуальне середовище Інтернету дає змогу користувачам спілкуватися з реальними співрозмовниками в реальному часі на актуальні для обох сторін теми, отримати найновішу у світі інформацію на економічні чи інші теми.

Мультимедійні методи – це ефективна інтерактивна технологія, яка забезпечує роботу з нерухомими відображеннями, відеозображеннями, анімацією, текстом та звуковим рядом. Використання мультимедійних проєкторів, інтерактивних дошок, екранів, комп'ютерів, ноутбуків робить процес навчання більш яскравим, цікавим та дієвим. На таких заняттях ці методи використовує не тільки викладач, але й студенти [5].

Новітні технології дають змогу зробити заняття простими для розуміння, оскільки на них можна демонструвати зміст навчальних дисциплін із різних боків, показуючи їх у русі; можна використовувати додаткові інформаційні канали та ресурси; а також доповнювати змістове та кольорове зображення, використовуючи відео, одночасно показуючи інформацію та розповідаючи про всі її особливості [6].

У навчальному процесі широко використовуються інтерактивні технології навчання, які є способом взаємодії викладачів і студентів для досягнення цілей навчання. Існують різні підходи до класифікації методів навчання – загальні та конкретні. Інтерактивні технології навчання розширюють кругозір студентів, розвивають мислення, стимулюють до професійної діяльності, поглиблюють міжособистісне спілкування.

Особливостями інтерактивних технологій є спільне використання діяльності викладача і студента, примусова активізація мислення студента, забезпечення постійного залучення студентів у навчальний процес, постійне стимулювання їх розумової діяльності.

Неможливо залишити поза увагою самостійне вироблення рішень, підвищений ступінь мотивації та емоційність студентів. Важливою є постійна взаємодія всіх присутніх на заняттях у процесі діалогічних і полілогічних форм організації навчання.

Виявлення рефлексивної самоорганізації викладача і студента є незаперечним фактом на занятті. В основі інтерактивних технологій міститься активна взаємодія, за допомогою якої студент є не лише учасником заняття, а й суб'єктом навчального процесу. Важливе місце займає використання ділової гри, яка дає можливість організувати спільну професійну діяльність і має характер рольової взаємодії в групі студентів.

За допомогою ділової гри можна оцінити теоретичні знання, уміння і навички, компетентність майбутнього фахівця і його

особисті психологічні якості; реальний стан відносин у колективі; здатність уміти планувати, вміння працювати в ситуації стресу та ситуації обмеженості ресурсів, уміння приймати оптимальні рішення, а також ступінь відповідальності та організованості. Ефективний результат у навчальному процесі дає використання рольової гри. Вона ґрунтується на ефекті спільних дій. В її основі – взаємовідносини між людьми.

У процесі застосування рольової гри створюється найбільш достовірний модель спілкування, оскільки представлена мовленнєва і немовленнєва поведінка учасників. Мотиваційно-стимулюючі її особливості актуалізують потреби в запитанні, переконанні, доказі, висловлюванні думки; сприяють формуванню навчальної співпраці та партнерської взаємодії. Враховуючи особливу форму моделювання ситуацій професійної взаємодії майбутньої діяльності, з'ясовано, що за її допомогою учасники гри розвивають і вдосконалюють важливі професійні вміння.

Потрібно зазначити, що різновидом рольових ігор є ділова і ситуативна гра, яка полягає в моделюванні певних етапів професійної діяльності.

Ми пропонуємо добірку рольових, ділових та ситуативних ігор, які сприятимуть, по-перше, формуванню в майбутніх фахівців аналітичних і регуляційних умінь; по-друге, розвитку професійно-комунікативних умінь та навичок, особистісних рис майбутнього фахівця; по-третє, формуванню професійних умінь студента економічного профілю. Доцільно використовувати такі:

- 1) «інтерв'ю»;
- 2) «реклама»;
- 3) «презентація»;
- 4) «прес-конференція»;
- 5) «Брейн-ринг»;
- 6) «круглий акваріум»;
- 7) «дзеркало»;
- 8) «директор-керівник»;
- 9) «без маски».

• Гра «Інтерв'ю» виступала показником сформованості навичок ділового спілкування та поведінки з поєднанням знань базових економічних дисциплін.

• Вибір важливої та необхідної професійної інформації в компактному вигляді з використанням наочних засобів забезпечувала гра «Реклама».

• Навички аналізу та переконання, міміки і жестів, ораторського мистецтва найкраще спостерігалися в грі «Презентація».

• Використання гри «Брейн-ринг» є актуальним на заключному етапі вивчення матеріалів лінгвокраїнознавчого характеру в поєднанні з професійною спрямованістю.

- З метою розвитку професійно-комунікативних умінь студентів – майбутніх менеджерів була включена гра «круглий акваріум», під час якої студенти-учасники поступово «вступали» в дискусію один з одним.

- Застосування гри «Дзеркало» було ефективним у розвитку рефлексії та емпатії майбутніх фахівців. Вона передбачає взаємний обмін думок і вражень про дії партнерів.

- Гра «Директор-керівник» передбачає різні рівні труднощів, з якими зустрічається менеджер, акцентуючи увагу на свободі поведінки учасників гри. Вона сприяє формуванню комунікативних умінь майбутнього фахівця, його лідерських якостей та вказує на те, що роль керівника є посилюючою для кожного студента.

- З метою формування гуманістичних рис особистості, забезпечення щирих висловлювань та побажань була використана гра «Безмаски». Кожен студент отримував аркуш паперу з написаною фразою або висловом без закінчення і повинен був завершити її.

- «Прес-конференція» виступала своєрідним підсумком сформованих умінь та навичок діалогічного, монологічного та ситуативного мовлення.

Таким чином, рольова гра визначається як багатофункціональна діалогова діагностична і корекційно-тренінгова методика.

Оскільки соціальним замовленням сучасного суспільства є розвиток творчої особистості, який практично не завжди здійснюється, ми пропонуємо формувати креативність студента, адже вона (креативність):

- визначає продуктивно творчу спрямованість особистості і є основним стрижнем її соціальної орієнтації в житті;

- є базовою детермінантою професійної творчості;

- сприяє розвитку творчого потенціалу фахівця та його самоактуалізації в соціальній сфері.

З метою кращого засвоєння знань із базових дисциплін та вдосконалення професійних умінь і навичок ми використовували на заняттях різного типу творчі завдання. Варто підкреслити ефективність такої діяльності, оскільки мовний матеріал був представлений німецькою професійною лексикою. Під час виконання творчих завдань зверталася увага на лінгвокраїнознавчу інформацію, діловий етикет, риторичку, мову тіла (жести, міміки), «золоті правила поведінки». Необхідно відзначити ефективність таких завдань:

- 1) виконання презентації-доповіді та презентації-реклами;

- 2) проведення переговорів;

- 3) ділове листування, розмови по телефону, ділові зустрічі, наради;

- 4) віртуальні тренажери або бізнес-симуляції;

- 5) ведення професійно спрямованого діалогічного монологу;

- 6) залучення студентів до наукових досліджень;

- 7) проведення відео-конференцій, консультаційних заходів із використанням інформаційно-технологічних структур;

- 8) складання резюме;

- 9) проведення студактивного заняття;

- 10) сприймання повідомлення на слух (власного читання та аудіювання) та вміння «будувати» повідомлення (говоріння та письмо);

- 11) написання анотацій, тез, рефератів;

- 12) написання відгуків-рефератів;

- 13) опрацювання аутентичних матеріалів та розвиток навичок професійної комунікації під час використання служб Інтернету;

- 14) робота з аудіо- та відеотекстами творчого спрямування.

Вважаємо за необхідне підкреслити, що віртуальне спілкування має багато позитивних аспектів у професійній підготовці економічних фахівців Німеччини. Варто зазначити, що інформація є завжди актуальною, автентичною за змістом, формою та функціями. Як правило, вона підготовлена професіоналами; високої якості, з фотографіями, графіками і діаграмами; надається можливість доступу до інтерактивних серверів; формується вирішення важливих професійних проблем і розв'язання завдань; здійснюється професійна комунікація з представниками фірм, організацій та обмін досвідом; є широкі можливості для групової роботи, стимулювання міжсуб'єктної взаємодії та забезпечення зручними й ефективними засобами для навчання, спілкування чи співпраці [1].

Тренінг залишається найпоширенішою інтерактивною технологією ігрового навчання. Він забезпечує учасникам групи розуміння того, які індивідуальні та групові особливості й ситуації виникають у спілкуванні економістів. У практиці використовують сенситивний, корпоративний, комунікативний, мотиваційний тренінги; тренінг лідерства, конкуренції і влади. Вид тренінгу залежить від таких параметрів: учасників, тематики, рівня складності проблем міждисциплінарного характеру та ін.

Для студентів найбільш перспективними є тренінги вольових і лідерських якостей, самомотивації, соціальної компетентності: вміння слухати, впевнено почувати себе в колективі, виступати перед аудиторією слу-

хачів, знаходити ефективну модель взаємодії з колегами і керівництвом, попереджати конфлікти та конструктивно їх розв'язувати, вміти переживати стресові ситуації, долати труднощі. Тренінги є корисними для відпрацювання базових елементів професійної поведінки залежно від спеціалізації та діяльності студентів.

«Мозкові штурми» і прес-конференції мають пізнавальне та емоційне значення в навчанні студентів. За умов правильної організації вони дають можливість ґрунтовно розібратися в проблемах, які розглядаються на заняттях. Предметом обговорення може бути тема заняття у відповідності з навчальною програмою чи розділом дисципліни. Головна вимога до занять такого типу – це відображення в змісті прес-конференції чи дискусії найбільш актуальних проблем сучасності.

Висновки. Аналіз наукової та фахової літератури й узагальнення досвіду використання інтегративних технологій навчання дає змогу зробити висновки про те, що комплексне їх використання в системі вищої освіти є важливим критерієм оцінки ефективності професійної комунікативної навчальної діяльності студентів, а викладач має можливість реалізувати головну

ціль у навчанні студентів – забезпечення формування професійних та особистих компетентностей студентів економічного профілю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бичок А.В. Формування культури професійного спілкування майбутніх фахівців міжнародного бізнесу і менеджменту: [монографія] / [А.В. Бичок]. – Тернопіль : Медобори. – 2016. – 236 с.
2. Калініна Л.В. Формування соціокультурної компетенції учнів профільної школи з використанням інтерактивних методів навчання / Л.В. Калініна, В.О. Калінін // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка, 2010. – № 54. – С. 50–53.
3. Ачаповская М.З. Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы: мат. 5 Междун. науч.-практ. конф. Часть II. – Пинск, 28–29 апреля 2011 г. / М.З. Ачаповская ; Полес. гос. ун-т. – Пинск, 2011. – С. 188–191.
4. Косинец А.Н. Инновационное образование – главный ресурс конкурентоспособной экономики государства / А.Н. Косинец // Советская Белоруссия. – № 203. – 30 октября 2007. – С. 11.
5. Arnold R. Schlüsselqualifikationen Ziele einer ganzheitlichen Berufsbildung. Kölner Zeitschrift für Wirtschaft und Pädagogik. – 1992. – № 13. – S. 65–88.
6. Bader R. Lernfelder. Die Berufsbildende Schule. – 1999. – № 1. – S. 3–4.